

О. С. Процевят

Залучення прямих іноземних інвестицій у розвиток Західного регіону України

Проаналізовано сучасний стан залучення прямих іноземних інвестицій у розвиток Західного регіону України. Виконано прогноз стосовно обсягів надходження прямих іноземних інвестицій у наступних роках та побудовано тренд за прогнозними даними.

Ключові слова: *прямі іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, прогноз, валютний курс, торговельний баланс.*

Постановка проблеми. Сьогодні економіка України перебуває за крок до дефолту: спостерігається нульове зростання реального ВВП та інфляція. Такий стан негативно впливає на процес надходження прямих іноземних інвестицій (ПІ) у розвиток економіки держави, в тому числі її регіонів. Враховуючи те, що іноземні інвестиції для України, її регіонів, а й загалом для будь-якої держави є необхідним джерелом забезпечення сталого економічного розвитку, то скорочення обсягів їх надходження створює проблему гострої нестачі інвестиційних ресурсів, необхідних для відновлення національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання залучення ПІ у розвиток економіки України є одним з найбільш актуальних і знайшло своє відображення у наукових працях багатьох дослідників. На сьогодні це чи не найпопулярніша тематика серед вчених-економістів, з-поміж яких слід виділити праці таких провідних науковців як О.І. Амоші, Ю.М. Бажала, П.Ю. Беленького, І.А. Бланка, Є.І. Бойка, В.М. Гейця, С.О. Ішук, М.І. Крупки, А.А. Пересади, Я.О. Побурка, М.Г. Чумаченка та інших. Але незважаючи на висвітлення вченими даної проблематики, у дослідженнях досить мало уваги присвячено питанню залучення ПІ у розвиток Західного регіону України (ЗРУ).

Метою статті є з'ясування стану залучення ПІ у розвиток ЗРУ та виявлення його подальших тенденцій.

Виклад основного матеріалу. Залучення іноземних інвестицій у наш час постає одним із основних атрибутів сучасних світових господарських зв'язків. Іноземне інвестування сприяє посиленню інвестиційного процесу, а також впровадженню нових технологій, вивченню переваг країн-інвесторів та використанню їхнього досвіду для подальшого розвитку економіки, розширенню малого та середнього

бізнесу, покращенню інвестиційного клімату і водночас інвестиційної привабливості регіонів та країни загалом. Варто зазначити, що через дефіцит внутрішніх фінансових ресурсів, надходження іноземного капіталу виступає додатковим джерелом фінансування економічної діяльності держави та її регіонів.

Як видно з табл. 1, позитивна динаміка щодо залучення ПІІ в економіку областей ЗРУ загалом спостерігалася у 2011-2013 рр. (однак у 2011 р. відносно попереднього року скорочення обсягу надходження ПІІ відбулося у Закарпатській та Рівненській областях на 4,4% і 4,5% відповідно, а в 2013 р. – у Волинській на 10,1% відносно 2012 р.). До цього періоду, у 2010 р. відбувся спад надходження іноземних інвестицій загалом по ЗРУ на 6,2% відносно попереднього року, зокрема у таких областях: Волинській – на 34,2%, Івано-Франківській – на 19,3% та Тернопільській – на 10,1%. Натомість у 2012-2013 рр. швидкість нарощування обсягів ПІІ в економіку ЗРУ (окрім Івано-Франківської, Рівненської, Тернопільської та Чернівецької у 2012 р. і Волинської, Львівської та Рівненської областей у 2013 р.) перевищила рівень зростання ПІІ в Україні.

Таблиця 1

Динаміка обсягу ПІІ в ЗРУ у 2009-2013 рр., млн. дол. США

Області	Показники					Індекси			
	Роки								
	2009	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
	млн. дол. США					% до попереднього року			
Україна	40053,0	44806,0	50333,9	55296,8	58156,9	111,9	112,3	109,9	105,2
Західний регіон	2965,7	2781,0	3070,8	3493,6	3757,1	93,8	110,4	113,8	107,5
у т. ч.:									
Волинська	332,4	218,6	291,4	380,5	339,3	65,8	133,3	130,6	89,2
Закарпатська	363,7	364,4	348,5	406,4	447,4	100,2	95,6	116,6	110,1
Івано-Франківська	635,1 ¹	512,5 ¹	624,0	642,0	813,5	80,7	121,8	102,9	126,7
Львівська	1198,6	1254,6	1387,8	1637,8	1706,0	104,7	110,6	118,0	104,2
Рівненська	307,6 ¹	309,2 ¹	295,3 ¹	298,8 ¹	312,9 ¹	100,5	95,5	101,2	104,7
Тернопільська	66,5	59,8	61,9	63,9	68,2	89,9	103,5	103,2	106,7
Чернівецька	61,8	61,9	61,9	64,2	69,8	100,2	100,0	103,7	108,7

Примітка: ¹ Дані наведено наростаючим підсумком із початку інвестування станом на кінець року. Дані скориговано на величину різниці між ринковою та номінальною вартістю акцій, майна, тощо.

Сформовано на основі [1-8]

Економічна активність іноземних інвесторів на території ЗРУ є низькою – частка ПІ областей ЗРУ у структурі ПІ України в період 2009-2013 рр. не перевищувала 7,4% і це при тому, що до ЗРУ входить сім областей: Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська та Чернівецька, а у складі України перебувало станом на кінець 2013 р. перебувало двадцять чотири області (рис. 1).

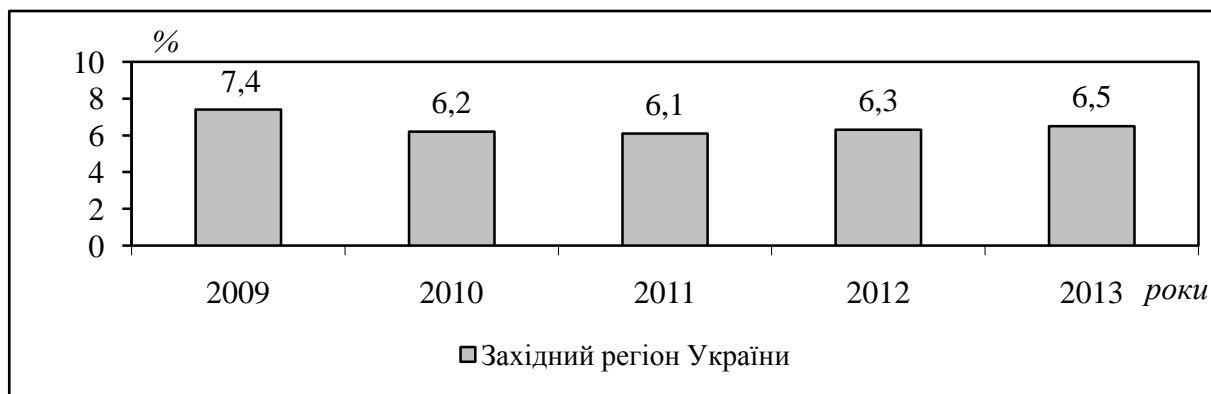

Рис. 1. Динаміка надходження ПІ в економіку ЗРУ на фоні України

Розраховано на основі [1-8]

Загальний обсяг ПІ (акціонерного капіталу), вкладених в економіку ЗРУ з початку інвестування, станом на 31 грудня 2013 р. становив 3757,1 млн. дол. США. У 2013 р. в підприємства та організації ЗРУ іноземними інвесторами вкладено 348,1 млн. дол. США прямих інвестицій.

Лідером серед областей ЗРУ за обсягом залучених ПІ є Львівська область. Станом на кінець 2013 р. загальний обсяг залучених ПІ в економіку області становив 1706,0 млн. дол. США, а у розрахунку на одного мешканця – 676,7 дол. США. У 2013 р. в економіку області іноземними інвесторами вкладено 88,3 млн. дол. США, що у 3,5 рази менше, ніж у 2012 р. Серед основних країн-інвесторів слід виділити такі: Польща, Кіпр, Велика Британія, Британські Віргінські Острови, Німеччина, Гонконг, Австрія. Найбільш привабливими для іноземних інвесторів є промислові, торговельні, транспортні підприємства області, а також ті, що займаються операціями з нерухомим майном, складським господарством, поштовою та кур'єрською діяльністю.

Другою серед областей ЗРУ за обсягом залучених ПІ є Івано-Франківська область. Загальний обсяг вкладених в економіку області ПІ, станом на кінець 2013 р. склав 813,5 млн. дол. США. На одну особу населення області припадає 589,8 дол. США. За період 2013 р. було залучено 150,5 млн. дол. США, що майже вдвічі більше, ніж

у попередньому році. Основними країнами-інвесторами Івано-Франківської області є Кіпр, Нідерланди, Данія, Сербія, Польща. Переважно іноземних інвесторів цікавить промисловість, зокрема переробна, сільське, лісове та рибне господарство, будівництво, оптова та роздрібна торгівля, операції з нерухомим майном, транспорт і зв'язок.

Дещо відстають від Львівської та Івано-Франківської областей за величиною обсягу залучених ПІІ Волинська, Закарпатська та Рівненська області. Станом на 31 грудня 2013 р. в економіці Волинської області загальний обсяг ПІІ становив 339,3 млн. дол. США, Закарпатської – 447,4 млн. дол. США, а Рівненської – 312,9 млн. дол. США. На одного мешканця в середньому припадає у Волинській області – 326,9 дол. США, Закарпатській – 357,1 дол. США та Рівненській – 270,5 дол. США. За 2013 р. збільшення обсягу ПІІ у Закарпатській області відбулося на 8,7%, а у Рівненській області він скоротився на 43,2% (даних для порівняння Волинської області немає). Найбільші обсяги ПІІ у цих областях вкладено у промисловість, зокрема переробну, а також в оптову та роздрібну торгівлю. Найактивнішими інвесторами Волинської області були партнери з Кіпру, Швеції, Британських Віргінських Островів та Польщі; Закарпатської – з Японії, Кіпру, Австрії, Польщі, Німеччини, Угорщини та Нідерландів і Рівненської – з Німеччини, Великої Британії, Кіпру, Нідерландів та Італії.

Найменші обсяги залучених ПІІ за весь період інвестування мають Тернопільська та Чернівецька області. Загальний обсяг ПІІ на кінець 2013 р. становив 68,2 млн. дол. США у Тернопільській та 69,8 млн. дол. США у Чернівецькій областях. За 2013 р. надходження іноземних інвестицій відносно попереднього року зросло у Чернівецькій області на 42,6%, проте скоротилося на 27,5% у Тернопільській. Більшість залучених ПІІ у Тернопільській та Чернівецькій областях було направлено у промисловість та сільське господарство, мисливство, лісове господарство. Найбільші обсяги ПІІ в Тернопільську область надійшли з Німеччини, Чехії, Кіпру, Естонії та Польщі, а у Чернівецьку – з Великої Британії, Чехії, Румунії, Туреччини, Кіпру, Франції та Австрії.

Сьогодні в областях ЗРУ та й загалом в Україні панує несприятливий інвестиційний клімат, який пояснюється скороченням обсягів залучення іноземних інвестицій. Основною причиною скорочення ПІІ в економіку ЗРУ, в т. ч. і в економіку України, є політична криза, яка слідом за собою провокує економічну. Внаслідок цього, політичне протистояння негативно впливає на інвестиційний клімат в державі та призводить до отримання негативних тенденцій.

Слід також відмітити, що економічна ситуація, яка нині склалась, негативно впливає на стан курсу національної валюти в країні. З огляду на те, грошова одиниця України зараз різко знецінилася відносно американського долара внаслідок запровадження НБУ плаваючого курсу, за рахунок якого нинішній курс відповідатиме міжбанківському валютному курсу. Знецінення курсу гривні негативно вплинуло на торговельний баланс України, оскільки між валютними курсом та торговельним балансом існує обернений зв'язок (погіршення торговельного балансу (збільшення від'ємного сальдо) призводить до зниження курсу національної валюти за рахунок того, що держава більше грошей спрямовує за кордон, ніж отримує їх з-за кордону). За офіційними даними [2-8], за перший квартал 2014 р. відносно першого кварталу 2013 р. у всіх областях ЗРУ скоротилися обсяги імпорту зовнішньої торгівлі товарами та послугами, водночас зросли обсяги експорту. Це, в свою чергу, стало причиною знецінення національної валюти. Потрібно зазначити, що нинішній стан валютного курсу також негативно впливає на притік іноземного капіталу. Проаналізувавши офіційні дані [2-8], притік іноземних інвестицій у розвиток більшості областей ЗРУ за перший квартал 2014 р. є нижчим порівняно з першим кварталом попереднього року. Скорочення притоку іноземних інвестицій у розвиток областей ЗРУ, в першу чергу, пов'язане зі зміною вартості акціонерного капіталу, що виникає внаслідок зміни курсової різниці.

Згідно з проведеним нами прогнозом, загальний обсяг вкладених в економіку ЗРУ з початку інвестування ПІІ на кінець 2014 р. скоротиться на 3,4%, на кінець 2015 р. – на 1,3%, а на кінець 2016 р. зросте на 0,4% відносно 2013 р. (рис. 2). Скорочення загального обсягу ПІІ по областях у 2014-2016 рр. відносно 2013 р. відбудеться: у Закарпатській – на 5,6%, 4,1% і 2,8%, у Івано-Франківській – на 11,1%, 9,4% і 7,8%, у Рівненській – на 3,0%, 3,1% і 3,2%, у Тернопільській – на 5,2%, 5,1% і 4,9% та у Чернівецькій – на 3,8%, 3,0% і 2,2% відповідно. Однак зростання загального обсягу ПІІ по областях відносно 2013 р. відбудеться: у Львівській – в 2014 р. на 0,3%, в 2015 р. на 3,3% і в 2016 р. на 5,8% та Волинській – в 2015 р. на 1,0% і в 2016 р. на 2,2% відповідно, проте у 2014 р. загальний обсяг ПІІ у Волинській області знизиться на 0,4% відносно 2013 р.

Прогнозна оцінка можливих змін стосовно обсягів залучених ПІІ в економіку ЗРУ дозволяє виявити позитивні тенденції у 2015-2016 рр., особливістю яких є поступове, але повільне зростання обсягів надходження іноземних інвестицій.

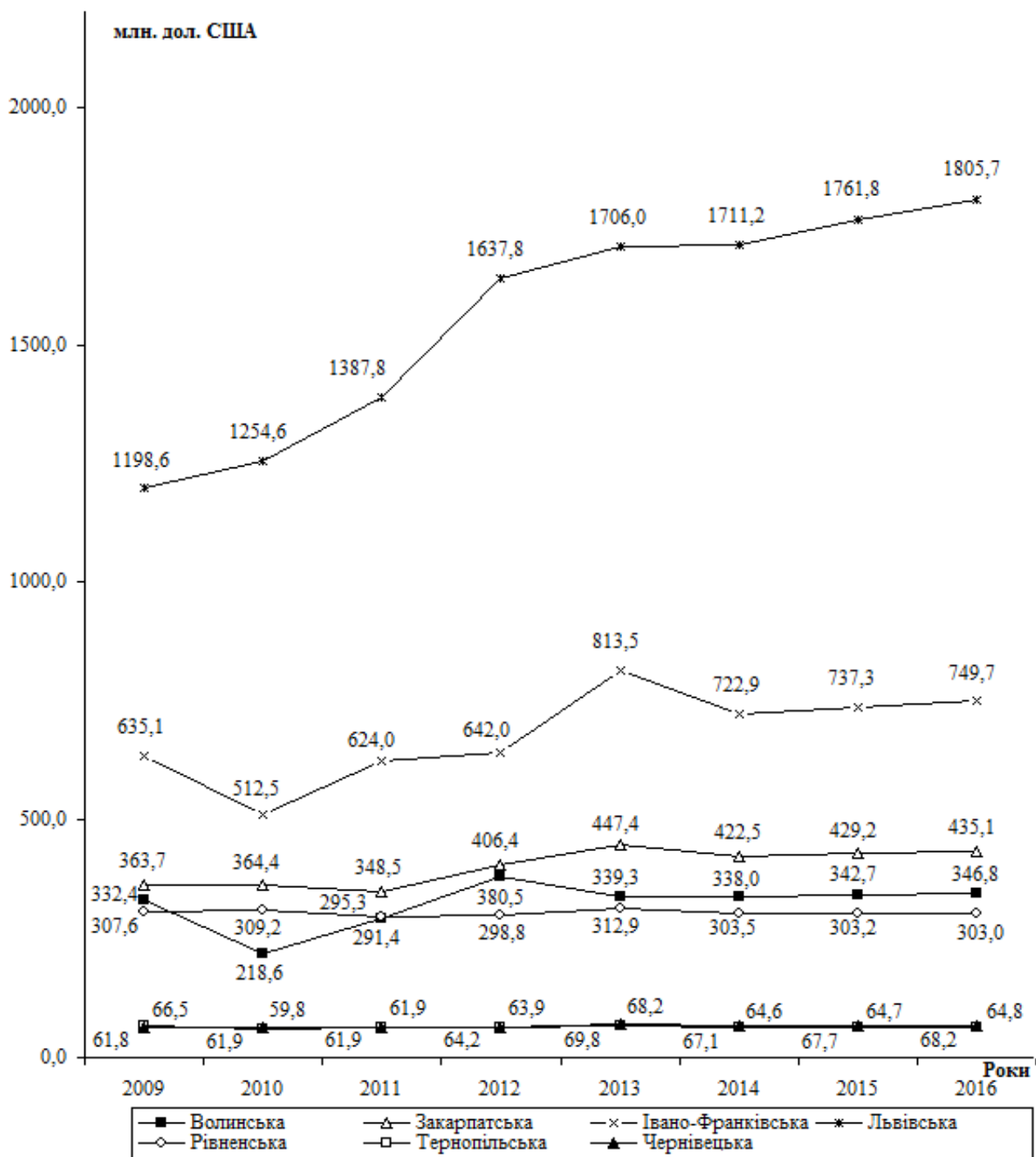

Рис. 2. Прямі іноземні інвестиції в області ЗРУ за 2009-2013 рр. і прогноз на 2014-2016 рр., млн. дол. США

Побудовано на основі [2-8]

Створенню сприятливого інвестиційного клімату сприяють програми, розроблені обласними державними адміністраціями областей ЗРУ по залученню інвестицій в економіку. Так, наприклад, Львівською обласною державною адміністрацією було розроблено “Стратегію розвитку Львівщини до 2015 року” [9], згідно якої очікується

прискорення темпів залучення інвестицій в економіку області, внаслідок чого відбуватиметься щорічне зростання обсягу надходження іноземних інвестицій. Водночас Волинська облдержадміністрація розробила довгострокову “Регіональну програму залучення інвестицій в економіку області на 2010-2020 роки” [10]. У цій програмі визначено перелік інвестиційних проектів та пропозицій підприємств, установ та організацій області, у які потрібно залучати інвестиції. Подібні програми розроблені також і в інших областях ЗРУ.

Висновки. Узагальнюючи вищенаведене, слід наголосити на тому, що зараз на території областей ЗРУ та України загалом створений несприятливий інвестиційний клімат. Основними причинами такого стану є складна економічна ситуація в державі та політична нестабільність. Для того, щоб покращити інвестиційний клімат областей ЗРУ і України загалом і тим самим збільшити обсяги надходження іноземного капіталу, потрібно першочергово подолати наслідки нинішньої кризи, переглянути існуючі стратегії по залучення іноземних інвестицій, створені на регіональному та державному рівнях та відповідно удосконалити їх.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробленні певної методики по залученню іноземних інвестицій в області ЗРУ.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Головного управління статистики у Волинській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lutsk.ukrstat.gov.ua/>.
3. Офіційний сайт Головного управління статистики у Закарпатській області. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/>.
4. Офіційний сайт Головного управління статистики у Івано-Франківській області. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifstat.gov.ua/>.
5. Офіційний сайт Головного управління статистики у Львівській області. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/>.
6. Офіційний сайт Головного управління статистики у Рівненській області. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rv.ukrstat.gov.ua/>.

7. Офіційний сайт Головного управління статистики у Тернопільській області. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.te.ukrstat.gov.ua/>.
8. Офіційний сайт Головного управління статистики у Чернівецькій області. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cv.ukrstat.gov.ua/>.
9. Стратегія розвитку Львівщини до 2015 року / Офіційний сайт Львівської обласної державної адміністрації. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://loda.gov.ua>.
10. Регіональна програма залучення інвестицій в економіку області на 2010-2020 роки / Офіційний сайт Волинської обласної державної адміністрації. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://voladm.gov.ua>.

Protsevyat O. S. Attraction foreign direct investments into the development of the Western region of Ukraine.

The modern state of bringing of foreign direct investment in the development of Western Ukraine. Done forecast of the volume of foreign direct investment the following years and built the forecast trend data.

Key words: *foreign direct investments, investment climate, forecast, exchange rate, balance of trade.*

Процевят О. С. Привлечение прямых иностранных инвестиций в развитие Западного региона Украины.

Проанализировано современное состояние привлечения прямых иностранных инвестиций в развитие Западного региона Украины. Выполнен прогноз относительно объемов поступления прямых иностранных инвестиций в последующие годы и построена тренд по прогнозным данным.

Ключевые слова: *прямые иностранные инвестиции, прогноз, валютный курс, торговый баланс.*